

Møre og Romsdal fylke

Forvaltningsplan for Hyskjet naturreservat i Stranda kommune i Møre og Romsdal

Møre og Romsdal fylke
Areal- og miljøvernavdelinga

FORORD

Hyskjet naturreservat ble formelt opprettet ved kgl. res av 27 juni 2003 gjennom en tematisk verneplan for 31 edellauvskogområder i Møre og Romsdal.

Miljøfaglig Utredning as v/ Helge Fjeldstad har på oppdrag fra fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernavdelinga, utarbeidet et forslag til en forvaltningsplan for reservatet. (Kapittel 1-5 i godkjent forvaltningsplan). Planforslaget er utgitt i Miljøfaglig Utredning sin rapportserie. (Rapport 2004:39 og ISBN 82-8138-004-7.)

Grunneier Ola Kjell Grande har gitt verdifulle opplysninger om blant annet brukshistorien i området.

Planforslaget ble sendt på høring til aktuelle grunneiere, rettshaverer og kommunen, og etter en oppsummering etter høringen ble det lagt til grunn for godkjenningsvedtaket.

Etter § 7 i verneforskriften kan forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten gir fullmakt, gjennomføre skjøtselstiltak for å fremme formålet med fredingen. Det kan lages en forvaltningsplan som kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel. Formålet med eventuelle skjøtselsforslag er med andre ord å foreslå tiltak som primært ivaretar verneformålet. I den sammenheng er det åpnet for at den enkelte grunneier blant annet kan søke om tillatelse etter § 5 i verneforskriften for uttak av ved til egen bruk.

Som grunnlag for fagdelen i denne planen er det utarbeidet en egen feltrapport. Den vil sammen med de andre områdene i verneplanen for edellauvskog i Møre og Romsdal bli sammenstilt i en samlrapport.

Møre og Romsdal fylke, areal- og miljøvernavdelinga, er inntil annet eventuelt blir bestemt, forvaltningsmyndighet for området.

Naturvernråd giver Kjell Lyse har vært saksansvarlig for planen.

Planen og annen informasjon om området blir tilgjengelig på Internett. Blant annet under miljøstatus på denne nettsiden: <http://www.miljostatus.no/moreogromsdal/>

Innhold

FORORD.....	2
INNHold	3
SAKSBEHANDLING	4
1 INNLEDNING	5
OVERSIKTSKART	6
2 METODE.....	7
2.1 Naturfaglige registreringer.....	7
2.2 Forvaltningsplanen.....	7
2.3 Skoglige data.....	8
2.4 Fremmede treslag	8
3 RESULTATER.....	10
3.1 Naturfaglige verdier	10
3.1.1 Generelle naturforhold.....	10
3.1.2 Tidligere bruk/ utvikling.....	12
3.1.3 Mulige trusler og skjøtselsbehov	13
3.2 Forvaltningsplan.....	14
3.2.1 Planformål	14
3.2.2 Naturfaglig sammendrag.....	14
4 RETNINGSLINJER VED PRAKTISERING AV EN DEL AV VERNEFORSKRIFTEN.....	15
4.1 Generelle retningslinjer.....	15
4.2 Bestandsvise retningslinjer ved praktisering av en del av verneforskriften.....	15
5 KILDER	18
5.1 Skriftlige kilder	18
5.2 Muntlige kilder.....	18
GODKJENNINGSVEDTAK.....	19
VEDLEGG 1 (VERNEFORSKRIFT).....	20
VEDLEGG 2 (KART).....	22

Saksbehandling

Melding om oppstart av arbeidet med en forvaltningsplan for reservatet ble sendt kommunen ved brev av 02.03.2004. Det ble opplyst at både kommunen, grunneiere og andre kunne komme med innspill til forvaltningsplanarbeidet innen 01.05.2004.

Grunneierne i området fikk melding om oppstart av planarbeidet ved brev av 05.03.2004.

Det kom ingen innspill til planarbeidet.

Forslaget til en forvaltningsplan for reservatet ble sendt på høring den 11.01.2005 og med 18.02.2005 som uttalefrist.

Det kom ingen merknader til planforslaget.

Plan godkjenning.

I denne godkjente planen er redigeringen forandret. Ved vår gjennomgang av planen viste det seg at de bestandsvise detaljerte retningslinjene for bestandene 113/2/2 - 113/2/6 ikke hadde kommet med i høringsutkastet. Disse er nå tatt med. Planen er ellers i hovedsak som høringsutkastet. Godkjenningsvedtaket er på side 19.

1 *Innledning*

Formålet med vernevedtaket for Hyskjet naturreservat, slik det er formulert i § 2 i vemeforskriften, er å ” *ta vare på ei av dei best utvikla edellauvskogslie i fjordstroka på Sunnmøre med det naturlege plante- og dyrelivet.*”. Reservatet er på ca 525 dekar, og omfatter en sør-vestvendt fjordli like nordvest for Geiranger sentrum. Se oversiktskartet på side 6.

Verneforskriften (se vedlegg 1) gir rammen for forvaltningsplanen. I vemeforskriften kommer det fram hva som er forbudt, hva som uten videre er tillatt og hva som krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten for å kunne gjennomføres.

I kapittel 4 i denne planen blir det gitt retningslinjer for praktisering av en del av vemeforskriften. Planen vil blant annet bli lagt til grunn i erstatningsoppgjøret. Sentralt i erstatningsoppgjøret er § 5 punkt 2 i verneforskriften som åpner for hogst av ved til egen bruk. En eventuell dispensasjon for uttak av ved i reservatet kan imidlertid ikke gå ut over de rammer som er gitt i vemeforskriften.

På grunn av økonomiske årsaker tar ikke planen opp utfordringer som informasjon, ressursbehov ved framtidig forvaltning, forskning, allmenn tilrettelegging, bruk til undervisningsformål og lignende.

Revisjon av forvaltningsplanen bør skje når forholdene i reservatet krever det, med bakgrunn i erfaringer og vurderinger av konsekvenser ved utførte skjøtselstiltak i reservatet.

Bilde 1. Hyskjet edellauvskogreservat - sentrale deler.

2 *Metode*

2.1 *Naturfaglige registreringer*

Kunnskapen om de biologiske verdiene innenfor lokaliteten er i hovedsak basert på fem kilder:

- Bugge (1993) sitt utkast til verneplan for edellaauvskog i Møre og Romsdal
- Holten & Brevik (1995) sin rapport om skjøtsel og forvaltning av edelløvskog i Midt-Norge
- Gaarder m.fl.(2001) sin rapport om biologisk mangfold innenfor Geiranger-Herdalen landskapsområde
- Holtan & Grimstad (2000) sin rapport om biologisk mangfold i Stranda kommune.
- Egen (H.Fjeldstad) befaringsnotat i området 11.06.2004

I denne planen er det hovedsakelig Holten & Brevik (1993), Gaarder m.fl (2001) og resultater fra egne befaringsnotater (Fjeldstad & Gaarder 2005) som er sitert og benyttet som grunnlag. I tillegg er det utarbeidet skogtakst for området av Sogn og Fjordane Skogeigarlag v/ Dag Aamot (pers. medd.) og hans inndeling av reservatet i ulike skogbestander er også lagt til grunn.

Ved egen befaringsnotat ble det lagt vekt på å registrere følgende forhold:

- rødlistearter og potensielle signalarter
- vegetasjonstyper
- naturtilstand (sukkesjonsfaser m.m.)
- inngrep
- innførte arter

Det blir ikke nærmere redegjort for kilder og kartleggingsmetoder, f.eks. for utvalget av rødlistearter, signalarter eller vegetasjonstyper. Generelt benyttes vanlig brukte litteraturkilder og metoder.

2.2 *Forvaltningsplanen*

Forvaltningsplanen er trinnvis oppbygd, på bakgrunn av;

- planprinsipper (ut fra verneformål og andre retningslinjer fra forvaltningsmyndighetene)
- retningslinjer (utledet av prinsippene, i kombinasjon med generell kunnskap om naturverdiene som finnes i reservatet, og hvordan disse bør bevares)
- generelle forslag til tiltak (konkrete regler for forvaltningen av reservatet, basert på retningslinjene)
- bestandsvise forslag til tiltak (konkrete regler for de enkelte bestander innenfor reservatet)

Det blir i denne forvaltningsplanen ikke nærmere redegjort for eller gitt referanser som begrunner forslagene til tiltak, ut over det som kommer fram andre steder i planen. Foruten å bli benyttet som rettesnor ved framtidig forvaltning av reservatet, vil den godkjente forvalt-

ningsplanen også bli lagt til grunn ved erstatingsoppjøret for vemevedtaket. Dette gjelder spesielt eventuell mulighet for uttak av ved til egen bruk etter søknad.

2.3 Skoglige data

Skogtakst for naturreservatet er utarbeidet av Sogn og Fjordane Skogeigarlag v/ Dag Aamot. Hans inndeling av reservatet i ulike skogbestand er lagt til grunn i planen. Fra bestandsoversikten kan det trekkes fram følgende nøkkeltall, se tabell 1.

Tabell 1. Utdrag fra bestandsoversikt for Hyskjett naturreservat, utarbeidet av Sogn og Fjordane Skogeigarlag v/Dag Aamot sommeren 2004. Volum og tilvekst (pr bestand) er oppgitt i m³ og areal i dekar. Bestandsnummer 0,41 er "skrap", bestandsnr 0,42 er "impediment", bestandsnr 0,45 er andre markslag og 0,44 er vann. G.nr.= gårdsnummer, B.nr.=bruksnummer, T.nr.= teignr.

G.nr.	B.nr.	T.nr.	Bestand	Areal	Bonitet	H.kl	Alder	Volum	Tilvekst
113	1	1	0,41	187,1	Skrap	-	-	75	-
113	1	1	0,42	79,5	Impediment	-	-	-	-
113	1	1	1	4,0	14	42	50	17	0,8
113	1	1	2	55,0	17	51	80	670	16,5
113	1	1	3	39,0	17	41	50	418	15,6
113	1	1	4	56	14	41	45	289	16,8
113	1	1	5	32,2	14	41	50	249	9,6
113	1	1	6	3,8	14	31	30	20	1,5
113	1	1	7	3,8	11	42	40	10	0,7
113	1	2	0,42	1	Impediment	-	-	-	-
113	1	2	1	5,0	14	41	50	30	1,5
113	1	3	1	1	14	31	30	4	0,3
113	1	4	0,45	1	Andre mark	-	-	-	-
113	1	4	1	2	14	31	30	9	0,6
113	1	5	0,42	2,5	Impediment	-	-	-	-
113	1	6	0,42	1,5	Impediment	-	-	-	-
113	1	7	0,41	2,5	Skrap	-	-	-	-
113	1	7	1	2,5	14	31	45	17	0,7
113	2	1	1	17,0	17	41	50	192	6,8
113	2	2	1	0,6	14	31	30	3	0,9
113	2	3	0,45	0,5	Andre mark	-	-	-	-
113	2	3	1	2,5	14	31	30	11	0,7
113	2	4	0,45	1,0	Andre mark	-	-	-	-
113	2	4	1	14,5	17	41	40	126	7,2
113	2	5	0,42	2	Impediment	-	-	-	-
113	2	6	0,42	4,0	Impediment	-	-	-	-

2.4 Fremmede treslag

Aktivt innplantede treslag i Møre og Romsdal vil særlig være norsk gran og nordamerikanske bartrær som sitkagran, men også bl.a. edelgran og lerk. Lauvtrær er sjeldent plantet inn i områdene, men ikke minst platanlønn har ofte spredt seg fra nærliggende hager og parker.

Det er antagelig i første rekke tre former for trusler disse nye treslagene kan utgjøre mot naturverdiene; forsuring av marka, utskygging av den stedegne vegetasjonen og sekundærspredning fra plantefeltene. Trær fører i sin vekstfase ofte til en viss forsuring av jordsmonnet, opp mot en pH-enhet (Lundmark 1986). Bartrær gir gjennomgående lavere pH enn lauvtrær. Senkingen av pH skyldes aktive opptak av kationer, men siden disse frigjøres når trærne dør, blir forsuringseffekten midlertidig og betinget av skogbestandets alder (Homtvedt 1989, Lundmark 1986). Faren for forsuring er trolig størst på løsmassefattig eller utvasket mark på sur berggrunn.

Utskygging er også en reell trussel, og effektene av dette er lett å observere ved studier av plantefelt i ulike alder. I alle reservater er det dokumentert viktige naturverdier knyttet til feltsjiktet, og dette dreier seg gjerne om middels til relativt lyskrevende planter. I områder med lavvokste yngre plantefelt som står i eller inntil naturfaglig sett verdifull markvegetasjon, vil derfor snarlig fjerning av disse vanligvis være nødvendig for å opprettholde naturverdiene.

Sekundærspredning er også en meget aktuell problemstilling og kan observeres i flere av de opprettede naturreservatene. Innføring og spredning av fremmede arter anses som en av de alvorligste truslene mot det biologiske mangfoldet på kloden. Det har vært relativt lite fokusert på dette i Norge, sammenlignet med mange andre land, med unntak av for enkelte organismer i ferskvann (som *Gyrodactylus*). I forvaltningen av skogøkosystemene har forskningen på temaet vært begrenset, på tross av at innplanting av fremmede bartrær har skjedd i stort omfang. NIJOS (2002) oppgir at 1,8 millioner dekar er tilplantet med fremmede treslag i Norge, og at det er påvist spredning av gran på ytterligere 0,36 millioner dekar. Siden de fleste plantede trærne i begrenset grad har kommet opp i frøproduserende alder, er det grunn til å regne med at omfanget øker. I alle reservater der spredning kan observeres eller dette vurderes som en potensiell risiko, tilrås det derfor å fjerne de innførte artene relativt raskt for å redusere faren for sekundærspredning.

3 Resultater

3.1 Naturfaglige verdier

3.1.1 Generelle naturforhold

Hyskjet naturreservat utgjør en sørvendt lauvskogsli ved Geirangerfjorden vest for Møll. Reservatet strekker seg fra havnivå og opp til over 500 m o. h. Fra fjordnivå ligger rasmarka opp til bergvegger og stup ved ca 350 m høyde. Ved om lag 500 m flater terrenget ut og bjørkeskogen kommer inn. Gjennom området renner to bekker. Berggrunnen består av relativt fattige gneisbergarter. Løsmassene består av fra finkomete masser til grovere stein og blokkmark. Østre del av reservatet er mest blokkrik. Nede ved fjorden ligger det rester etter bebyggelsen på Hyskjet. En rødmerket sti kommer inn i området fra øst. Landskapet bærer preg av å ha vært relativt åpent, men er nå i gjengroing til skog.

Bugge (1993) beskriver området som en ”stor sørvendt edellauvskogsli vest for Møll innerst i Geirangerfjorden. Alm gråor og hengebjørk er dominerende treslag.” videre skriver han ”Denne lokaliteten er av dei aller mest verneverdige edellauvskoglokalitetene i fylket. Skogen er storvaksen og vegetasjonstypene godt utvikla med både alm-lindeskog, gråor-almeskog og gråor-heggeskog. Feltsjiktet har stor bredde i artsutvalet. I tresjiktet finst m.a. alm, hassel, ask, søtkirsebær, gråor, hengebjørk og vanleg bjørk. Vamekjære artar; junkerbregne, skogfaks, lundgrønaks, ramslauk, tannrot, trollbær, vårkål, storklokke, sanikel, svarterteknapp, vårerteknapp, myske, fingerstarr, geittelg, omtelg, våmmarihand, jordnøtt, lundrapp, krattmjølke. Delar av lokaliteten har gråor-heggeskogspreg med m.a. stornesle, skogsvinerot, kvitveis, nyresoleie, kranskonvall, hundekveke, skogburkne, mymaure, mjødukt, kratthumleblom, skogstjerneblom og turt. Andre interessante artar; grov nattfiol, storfrytle, krattlodnegrass, humle, svartstarr, piggstarr, hårstarr, loppestarr, eittårsknave, engtjæreblom, fageperikum, kvit skogfrue og brudespore.”

Holten & Brevik (1995) beskriver samfunnstypene i lia som:

Almeskog/ramsløk-lundgrønaksstypen ”Bestanden ligger i en almedominert del av reservatet (Vegetasjonen under ca. 50m er dominert av gråor eller gråor/heggeskog). Almen er til dels storvokst av type, og det er påvist noen få store almer med preg av tidligere styving. Feltsjiktet domineres av storklokke (*Campanula latifolia*, 30%), myske (*Galium odoratum*, 15%), kratthumleblom (*Geum urbanum*, 3%), skogstjerneblom (*Stellaria sylvaticum*, 2%), hundekveke (*Elymus caninus*, 3%) og lundgrønaks (*Brachypodium sylvaticum*, 2%).”

Almeskog/kulturtype ”er dokumentert helt vest i reservatet, nær Kviturelva. Ut fra arts-sammensetningen kan det tyde på at dette er en sekundær høgstaudetype etter tidligere kulturpåvirkning som beite og tråkk. Feltsjiktet domineres av skogsvinerot (*Stachys sylvatica*, 15%), stornesle (*Urtica dioica*, 15%), kratthumleblom (*Geum urbanum*, 10%), haremat (*Lepus communis*, 5%), skogstjerneblom (*Stellaria nemorum*, 5%). Skogkarse (*Cardamine flexuosa*, 1%) ble funnet i få eksemplarer. Feltsjiktet har således et klart nitrofilt preg som sannsynligvis går tilbake på relativt stor menneskelig aktivitet, og kanskje mest husdyrbeite.”

Alm-hengebjørkskog. ”Dette er en av flere typer vamekjær skogkantsamfunn med optimum i og omkring den store steinura under berget i østkanten av reservatet. Særlig hengebjørka kan ha store dimensjoner i denne typen, men almen har noe suboptimale forhold pga tørkeperioder i rasmarka. Feltsjiktet er grasdominert, med spredte lyskrevende urte imel-

lom: Lundrapp (*Poa nemoralis*, 5-20%), lundgrønaks (*Brachypodium sylvaticum*, 15%), hengeaks (*Melica nutans*, 15%), vendelrot (*Valeriana sambucifolia*, 5-10%) og hundekveke (*Elymus caninus*, 5%). En rekke gode skogkantarter finnes i feltsjiktet, men i liten mengde: Rødkjeks (*Torilis japonica*, 2%), mørk kongsløys (*Verbascum nigrum*, 1%), bergmynte (*Oreganum vulgare*, 1%) og svarterteknapp (*Lathyrus niger*, 1%).”

Varm skogkant/piggstarr-lakrismjeltype. ”Er floristisk nærmest beslektet med ”Almhengebjørkskog” og er gjeme nabosamfunn til denne typen”. ”-best utviklet i det blokkrike området øst i reservatet mellom 25 og 150m.” – ”Dominanter er bergmynte (*Oreganum vulgare*, 15%), skogvikke (*Vicia sylvatica*, 10%), lundrapp (*Poa nemoralis*, 5%), smalkjempe (*Plantago lanceolata*, 5%), og svartburkne (*Asplenium trichomanes*, 5%). Den siste har sitt optimum i tørr rasmark i kontinentale strøk. Flere regionalt sjeldne kamplanter er knyttet til denne samfunnstypen. Rødkjeks (*Torilis japonica*, 1%), tjæreblom (*Lychnis viscaria*, 1%), lakrismjelt (*Astragalus glycyphyllos*, 2%) og skogsskolm (*Lathyrus sylvestris*, 2%).”

Div. samfunnstyper knyttet til tørrbakker og berghyller. ”- med bl.a. bakkemynte (*Acinos arvensis*), tjæreblom (*Lychnis viscaria*), kvitbergknapp (*Sedum album*), åkemåne (*Agrimonia eupatoria*) og snørbukk (*Sedum telephium*). Disse samfunnstypene er gjerne nabosamfunn til de vamekjære skogkantsamfunnene beskrevet ovenfor, og er nært floristisk beslektet med disse.”

Gaarder m.fl.(2001)beskriver området slik: ”Hysket er eksponert mot sør-sørvest, og er ei bratt lauvskogsli med vamekjær vegetasjon. Området grenser i vest mot Geitfonna, i aust mot Grande. I heile lokaliteten førekjem bratte hamrar, skoltar og berg, ofte blanda med grov blokkmark. Her er også innslag av tørrbakkar og berg med engsamfunn, medan strandlina hist og her har svakt utvikla strandengsamfunn. Skogen er i hovudsak grov, og her er døme på einskildtre (alm) med kringmål heilt opp til 310 cm. Alm, gråor og hengjebjørk er dei viktigaste treslaga. Han er fleirsjiktet med stor spreining, med eit bra innslag av m.a. hassel og krøssved i busksjiktet. Sjølv om her finst tre som er styvt, ser det ut til at det ikkje har vore vanleg heller i dette området. Av råteved er her spesielt mykje læger av gråor, hegg og hengjebjørk. Grove, svært nedbrotne almelæger, røyneleg med tverrmål over 70 cm finst også. Desse er t.d. viktige for den sjeldsynte gelésoppen skrukkeøyre, som finst sparsamt i området. I feltsjiktet er det mykje godt høgstaudeksamfunn med artar som bringebær, klengjemaure, myskegras, skogstjerneblom og stornesle som dei viktigaste dominantane. Sjølv om både strutsvegg og tyrihjelmser ut til å vante, er dette likevel ei ”normal” utforming av gråor-almeskog i indre fjordstrok. Spreidd finn ein også noko breiflangre, kranskonvall og kratthumleblom, dei næringskrevjande erteplantane lakrismjelt, skogsskolm, svarterteknapp og vårerteknapp, elles slike som storklokke og trollbær m.fl. På tørrbakkar og berg kjem inn ein del bergmynte (kung), blankstorkenebb (generelt sparsamt på Sunnmøre), brudespore, eittårsknavele (sjeldsynt i fylket), kvitmaure og lodnebrege o.a. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernvedelingsa (1991) nemner ei rad interessante og kravfulle artar frå Skogen (1973, 1986) og Bugge (1989) sine undersøkingar, m.a. geittelg, hårstorr, jordnøtt, junkerbrege, ramslauk, tannrot og svartstorr m.fl. Av desse vil jordnøtt og ramslauk vere isolerte førekomstar av kystbundne kamplantar (sjå også Holten og Brevik 1998: 64–68, som drøftar Hysket grundig etter feltarbeidet i 1996). Også i Hysket finn ein far etter folk. Det finst t.d. ein del humle, som i dag spreier seg jamt ved den gamle, nedlagde handelsstaden. Kvitryggspetten (V) hekkar i området.”

Fjeldstad & Gaarder (2005) har disse kommentarene: ” Ved eget besøk ble mange av de tidligere registrerte kravfulle artene påvist i området som bl.a. myske, kranskonvall, lundgrønaks, storklokke, hengeaks, breiflangre, vårmarihand, kratthumleblom, lakrismjelt, sølmure, bergmynte, bakkemynte, mørk kongsløys, klengjemaure, skogvikke, skyggeborre, engtjæreblom og lodnebrege. I tillegg ble det registrert bl.a. firblad. Rødlistarten bruntelg *Dryopteris*

expansa var. *willeana* (DM) er en sjelden, vestlig variant av den vanlige bregnen *sauetelg* og den skal vokse bl.a. i Hyskjet (Holten & Brevik 1998). Om funnet av rødlistearten kvit skogfrue skriver Gaarder m.fl. 2001. ” Funnet frå Hysket er ikkje dokumentert, slik at vi har valt å sjå bort frå det. Dette skuldast også delvis at naturtypen i området ikkje høver heilt i forhold til dei økologiske krava til arten”. Av treslag ble det registrert alm, gråor, hegg, selje, hassel, bjørk, furu, og krossved. Av innførte arter ble det registrert noen få graner i lia. Plantelønn ble derimot ikke registrert i reservatet. Gelesoppen skrukkøre *Auricularia mesenterica* ble registrert på ei almelåg vest i reservatet. Av lav ble det ikke påvist spesielle arter. Av fugl ble bare vanlige arter knyttet til kratt og småskog observert.

Figur 1 Skrukkøre *Auricularia mesenterica* på almelåg

Lia veksler mellom fuktigere og tørrere partier. Tørrest er det i den blokkrike rasmarka og på rabbene i øst og i øvre deler av reservatet. Vestover og i nedre deler blir det mer finkornte masser og dette sammen med fuktige sig og bekker bidrar til å legge forholdene til rette for en rik gråor-heggeskog. I denne inngår en del alm. Over gråor-heggeskogen på bedre drenert mark overtar almeskogen, stedvis med alm i nesten rent bestand. Skogen har sitt optimale omkring 100-150 moh. På ryggen i dette nivået sentralt og mot øst inngår tørrbakker med varmekjære arter. Helt i øst inngår også et område med funuskog i blanding med hengebjørk. Øvre deler av området omkring 500 moh har fattig bjørkeskog.

Den åpenbare mangelen på oppslag av yngre alm tyder på at hjorten begrenser almeforyngelsen i reservatet. Det ble registrert en rekke større almer i reservatet der trolig hjorten har gnaget av barken. Skogen i reservatet er i gjengroing fra et tidligere åpent preg til naturskog. Forekomst av død ved i ulike alder er begrenset. Enkelte grove, tidligere styva almer står igjen i lia i overkant av almeskogen.

De få granene som står i reservatet har trolig spredd seg fra granplantinger i overkant av reservatet.

3.1.2 Tidligere bruk/utvikling

Egne registreringer (Fjeldstad & Gaarder 2005) har følgende vurderinger: ” Når det gjelder brukshistorien, så opplyste grunneier Ola Kjell Grande (pers. medd. 21.06.2004) at det fra gammelt av har vært gårdsbruk og markeds plass på Hyskjet. Senere har det vært brukt som beitemark vår og høst. Hovedsakelig for storfe, men også for sau. Beitet tok slutt på 1950-60-tallet. I tillegg har det vært engslått, lauva alm og hogd ved i området. Både ved, lauv og

høy ble transportert ned til fjorden ved hjelp av flere løypestrenger og fraktet ut av området med båt. Rester etter et delvis nedrast sommerfjøs står fremdeles på området. En merke sti ut til Hyskjete har vært sporadisk holdt vedlike. Han legger til at det er et ønske fra grunneierens side å gjenreise gården Hyskjete i reiselivssammenheng, og da med adkomst langs stranden.”

Bugge (1993) skriver under punktet om utførte inngrep: ” *Utanom rester etter tidlegare busetnad ved sjøen, og spor etter flittig bruk av stranda som utfartsområde, er det ingen vesentlege inngrep i lokaliteten.*”

3.1.3 Mulige trusler og skjøtselsbehov

Fjeldstad & Gaarder (2005) skriver at ” *reservatet bærer preg av tidligere kulturpåvirkning, almeskogen er forholdsvis ensaldret med lite død ved og en og annen tidligere styva alm står i overkanten av denne.*

Innslaget av gran vurderes som negativt og denne bør fjernes i løpet av 5-10 år. Spredning av frø fra ovenforliggende granplantefelt kan på lenger sikt øke innslaget av gran i reservatet. Beite anses som noe mindre aktuelt ettersom marka er bratt, fuktig og utsatt for tråkkskader. Hogst av gråor, hegg og bjørk bør avgrenses til nedre deler. Her er og påvirkningen av tidligere hogst størst, og et begrenset uttak vil trolig ikke true naturverdiene. Transport av veden ut av området bør av hensyn til fare for skader på marka ved kjøring i terrenget, gjennomføres ved bruk av båt.

Hjortens gnaging av bark og beiting av unge trær har skadd alm i reservatet, både ved å redusere vitalitet og ved å hindre foryngelsen. Siden alm er en viktig kvalitet i reservatet, bør derfor hjortebestanden reduseres. Sannsynligvis er det i første rekke vinterbestanden som må reduseres for å få ned skadeomfanget. Den merke stien som går langs stranden bør kunne vedlikeholdes uten at dette truer naturverdiene i området.”

Bugge (1993) har under punktet om aktuelle skjøtselstiltak/merknader skrevet; ” *Dersom utbygginga på Hyskjete kjem, er det ei stor oppgåve å sikre den naturlege vegetasjonen i området.*”

Holten & Brevik (1995) skriver følgende under punktet Skjøtsel og forvaltning:

”Kulturpåvirkningen har opphørt. Den har historisk sett begrenset seg til et strandnært område mellom Nesevika og Hyskjevika, med sannsynligvis sterkest påvirkning ved det nedlagte småbruket Hyskjete (?) vest for bekken som går gjennom midten av reservatet. En oppstykking av strandområdet i mange parseller tyder på en del bruk av området tidligere, muligens til vedhogst.

Skjøtsel

- 1. Hogst/rydding/tykning. For å øke framkommeligheten foreslås det at man foretar en lett rydding/tykning langs den gamle ferdssveien fra sørøsthjørnet av reservatet til de gamle ruinene. Sammen med dette bør man også gjøre små fysiske inngrep i form av flytting av steiner som er rast ut i veien etc.*

Forvaltning

1. Naturinformasjon/natursti. Langs den gamle ferdselsveien bør man legge ut en natursti knyttet til den strandnære edelløvslogen i Hyskjet. Det er ikke tilrådelig å legge naturstien lengre opp i lia på grunn av det bratte terrenget med ustabile blokker og steiner.
2. Undervisning. Av sikkerhetsmessige grunner bør eventuell feltundervisning for skoleelever knyttes til områder nær naturstien.
3. Forskning. Hyskjet er interessant fordi mange sørøstlige arter har sine eneste lokaliteter i indre Møre & Romsdal, eventuelt en av få lokaliteter av denne typen i innlandsstrøk på Vestlandet. En sammenlikning med Muldalslia, Småvoll og Flå-Slipran kan være verdifull, og kanskje mot tilsvarende typer edelløvsloger på indre Østlandet (Gudbrandsdal og Valdres)”

3.2 Forvaltningsplan

3.2.1 Planformål

Planens primære formål skal være å ta vare på en av de best utviklede edellauvskogsliene i fjordstrøkene på Sunnmøre med det naturlige plante- og dyrelivet. Som sekundære formål skal eventuelle andre naturverdier i området søkes bevart, samt andre bruksmåter tilgode-sees.

Som aktuelle andre naturverdier i reservatet har reservatet hekkende hvitryggspett, en art knyttet til gammel lauvskog rik på død ved. Området har også et potensiale for rødlistede marklevende sopp og rødlistede insekter.

Ambisjonsnivået for ressursinnsats i forhold til skjøtsel og andre aktive, kostnadskreven- de tiltak for å fremme vemeformålet settes lavt, d.v.s. ingen faste, årlige tiltak og en gjen- nomsnittlig innsats som ligger ned mot 1-3 dagsverk pr. år.

3.2.2 Naturfaglig sammendrag

1. Generelt vurderes kulturlandskapsverdiene som små. Gjengroingen har kommet for langt til at gjenopptak av gamle driftsmåter vil være positivt for naturverdiene i reservatet.
2. Verdiene i reservatet er knyttet til edellauvskog med alm og hassel. Dokumenterte verdi- er er særlig knyttet til karplantefloraen, men også til soppfloraen. Området har et potensiale for rødlistede marklevende sopper og rødlistede insekter.

4 *Retningslinjer ved praktisering av en del av verneforskriften*

4.1 *Generelle retningslinjer*

1. Enhver form for hogst kan, etter egen søknad, bare imøtekommes under forutsetning av at den ikke gjør større skader på markvegetasjonen, og ikke endrer dreneringsforholdene i lia.
2. Husdyrbeite ut over dagens nivå kan imøtekommes, etter egen søknad etter § 5 punkt 3 i verneforskriften, men dette skal være ekstensivt. Noe øvre tak på antall dyr eller type dyr settes ikke, men det vil være aktuelt å sette inn restriksjoner på både dyreslag og antall hvis det skulle oppstå klare tegn på tråkkskader og hard nedbeiting av verdifull vegetasjon.
3. Hogst av innførte arter som gran anbefales innenfor hele området. Dette gjelder uten nærmere restriksjoner ut over de som er oppgitt i punkt 1.
4. Eksisterende forekomster av innførte bartrær skal være fjernet senest innen 5 år.
5. Ingen døde trær kan ryddes vekk, men skal ligge i ro på stedet.
6. Det må uansett ikke hogges innenfor prøveflatene som Holten & Brevik (1995) anla i forbindelse ned sine undersøkelser. Prøveflatene er på 10x10m og er merket i alle hjømene.
7. Det må ikke kjøres inn i reservatet av hensyn til fuktig og erosjonsutsatt jordsmonn. Eventuell vedhogst må begrenses til 50 m fra strandlinja, og stokkene må vinsjes eller bæres ned, og fraktes bort med båt.
8. Det er tillatt å vedlikeholde den eksisterende stien som går langs stranda.
9. Reservatet befares av kompetent biolog minst hvert 10. år for å sjekke bl.a. skogtilstanden, kulturlandskapsverdier, forekomst av gran og andre innførte arter. Tiltak iverksettes hvis det oppstår fare for at verneverdiene forringes.

4.2 *Bestandsvise retningslinjer ved praktisering av en del av verneforskriften*

Bestandsvise forslag til tiltak følger eiendommene og bestandsinndeling utarbeidet av Dag Aamot, vist på kartet i vedlegg 2. Jfr. også tabellen på side 8. Forutsetningene for at tiltak nevnt i dette kapittel skal kunne gjennomføres, er at retningslinjene i kapittel 4.1 blir fulgt.

G.nr./B.nr./Tnr: 113/1/1

Bestand 0,41: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

Bestand 0,42: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

Bestand 1: Hogst av ved tillates etter søknad, under følgende forutsetninger (strekpunkt 1-4):

- Hogsten skal ikke gi større skader på markvegetasjonen jfr. kapittel 4.1 punkt 1.
- Hogst av eldre lauvtrær (diameter over 25 cm) tillates ikke.
- Hogst av forekomster av alm og hassel tillates ikke.

- Maksimale uttak begrenses til 2 m³ for en tiårs-periode (i snitt 0,2 m³ i året).

Bestand 2: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

Bestand 3: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

Bestand 4: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

Bestand 5: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

Bestand 6: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

Bestand 7: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

G.nr./B.nr./Thr: 113/1/2

Bestand 0,42: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

Bestand 1: Hogst av ved tillates etter søknad, under følgende forutsetninger (strekpunkt 1-4):

- Hogsten skal ikke gi større skader på markvegetasjonen jfr. kapittel 4.1 punkt 1.
- Hogst av eldre lauvtrær (diameter over 25 cm) tillates ikke.
- Hogst av forekomster av alm og hassel tillates ikke.
- Maksimale uttak begrenses til 6 m³ for en tiårs-periode (i snitt 0,6 m³ i året).

G.nr./B.nr./Thr: 113/1/3

Bestand 1: Hogst av ved tillates etter søknad, under følgende forutsetninger (strekpunkt 1-4):

- Hogsten skal ikke gi større skader på markvegetasjonen jfr. kapittel 4.1 punkt 1.
- Hogst av eldre lauvtrær (diameter over 25 cm) tillates ikke.
- Hogst av forekomster av alm og hassel tillates ikke.
- Maksimale uttak begrenses til 1 m³ for en tiårs-periode (i snitt 0,1 m³ i året).

G.nr./B.nr./Thr: 113/1/4

Bestand 0,45: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

Bestand 1: Hogst av ved tillates etter søknad, under følgende forutsetninger (strekpunkt 1-4):

- Hogsten skal ikke gi større skader på markvegetasjonen jfr. kapittel 4.1 punkt 1.
- Hogst av eldre lauvtrær (diameter over 25 cm) tillates ikke.
- Hogst av forekomster av alm og hassel tillates ikke.
- Maksimale uttak begrenses til 2 m³ for en tiårs-periode (i snitt 0,2 m³ i året).

G.nr./B.nr./Thr: 113/1/5

Bestand 0,42: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

G.nr./B.nr./Thr: 113/1/6

Bestand 0,42: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

G.nr./B.nr./Thr: 113/1/7

Bestand 0,41: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

Bestand 1: Hogst av ved tillates etter søknad, under følgende forutsetninger (strekpunkt 1-4):

- Hogsten skal ikke gi større skader på markvegetasjonen jfr. kapittel 4.1 punkt 1.
- Hogst av eldre lauvtrær (diameter over 25 cm) tillates ikke.
- Hogst av forekomster av alm og hassel tillates ikke.
- Maksimale uttak begrenses til 1 m³ for en tiårs-periode (i snitt 0,1 m³ i året).

G.nr./B.nr./Thr: 113/2/1

Bestand 1: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

G.nr./B.nr./Thr: 113/2/2

Bestand 1: Hogst av ved tillates etter søknad, under følgende forutsetninger (strekpunkt 1-4):

- Hogsten skal ikke gi større skader på markvegetasjonen jfr. kapittel 4.1 punkt 1.
- Hogst av eldre lauvtrær (diameter over 25 cm) tillates ikke.
- Hogst av forekomster av alm og hassel tillates ikke.

Maksimale uttak begrenses til 1 m³ for en tiårs-periode (i snitt 0,1 m³ i året).

G.nr./B.nr./Thr: 113/2/3

Bestand 0,45: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

Bestand 1: Hogst av ved tillates etter søknad, under følgende forutsetninger (strekpunkt 1-4):

- Hogsten skal ikke gi større skader på markvegetasjonen jfr. kapittel 4.1 punkt 1.
- Hogst av eldre lauvtrær (diameter over 25 cm) tillates ikke.
- Hogst av forekomster av alm og hassel tillates ikke.
- Maksimalt uttak begrenses til 5 m³ for en tiårs-periode (i snitt 0,5 m³ i året).

G.nr./B.nr./Thr: 113/2/4

Bestand 0,45: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

Bestand 1: Hogst av ved tillates etter søknad, under følgende forutsetninger (strekpunkt 1-4):

- Hogsten skal ikke gi større skader på markvegetasjonen jfr. kapittel 4.1 punkt 1.
- Hogst av eldre lauvtrær (diameter over 25 cm) tillates ikke.
- Hogst av forekomster av alm og hassel tillates ikke.
- Maksimalt uttak begrenses til 15 m³ for en tiårs-periode (i snitt 1,5 m³ i året).

G.nr./B.nr./Thr: 113/2/5

- Bestand 0,42: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

G.nr./B.nr./Thr: 113/2/6

- Bestand 0,42: Ingen uttak, med eventuelle unntak jfr. kapittel 4.1 punkt 1 og 3.

5 *Kilder*

5.1 *Skriftlige kilder*

- Bugge, O.A. 1993. Utkast til verneplan for edellauvskog i Møre og Romsdal fylke. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernavdelinga. Rapport nr 10-1992. 118 s.
- Gaarder, G Holtan, D. & J.B.Jordal 2001. Biologisk mangfald innafør Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Rapport 2001-03 Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvern-avdelinga
- Fjeldstad, H. & Gaarder, G 2005. Biologiske undersøkelser i edellauvskogsreservat i Møre og Romsdal 2004. Resultater fra feltbefaringer. Miljøfaglig Utredning, rapport 01:2005.
- Holten J.I. & Brevik Ø. 1995. Edelløvskog i Midt-Norge – biologisk mangfold, skjøtsel og forvaltning.
- Hotan D. & Grimstad K.J. 2000. Biologisk mangfold i Stranda kommune.
- Holten, J. I., 1986: Autecological and phytogeographical investigations along a coast-inland transect at Nordmøre, central Norway. Dr. philos. thesis in botany. 349 pp. + 69 pls. Unpubl.
- Holten, J.I. 1978. Verneverdige naturtyper på Nordmøre. Det kgl. Norske vidensk. Selsk. Mus. Rapport.
- Hornvedt, R. 1989. Barskog og forsuring. NISK rapport 3/89. 12 s.
- Lundmark, J-E. 1986. Skogsmarkens ekologi. Ståndortsanpassat skogsbruk. Del 2 - tillämpning. Skogsstyrelsen. 319 s.
- NIJOS 2002. Resultatkontroll Skogsbruk og Miljø. Rapport. NIJOS nummer 6/2002. 38 s

5.2 *Muntlige kilder*

Ola Kjell Grande, grunneier 113/2

Godkjenningsvedtak

Forvaltningsplanen for Hyskjet naturreservat i Stranda kommune, er med hjemmel i §§ 7 og 8 i verneforskriften godkjent av Møre og Romsdal fylke den 09.03.05.

Etter fullmakt

**Trond Haukebø
Seksjonssjef**

Vedlegg 1 (Verneforskrift)

FORSKRIFT OM VERNEPLAN FOR EDELLAUVSKOG I MØRE OG ROMSDAL FYLKE FREDING AV HYSKJET NATURRESERVAT I STRANDA KOMMUNE

Fastsett ved kgl res. av 27. juni 2003 i medhald av lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern, § 8, jf. § 10 og §§ 21, 22 og 23. Fremja av Miljøverndepartementet.

§ 1 Avgrensing

Det freda området vedkjem følgjande gnr./bnr. i Stranda kommune: 111/1,2 112/1,2,3, 113/1,2. Naturreservatet dekkjer eit totalareal på ca. 525 dekar.

Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokk 1: 5.000 datert Miljøverndepartementet juni 2003. Dei nøyaktige grensene for reservatet skal merkast av i marka. Knekkpunkta skal koordinatfestast.

Forskrifta med kart blir lagra i Stranda kommune, hos Fylkesmannen i Møre og Romsdal, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 2 Formål

Formålet med fredinga er å ta vare på ei av dei best utvikla edellauvskogsliene i fjordstroka på Sunnmøre med det naturlege plante- og dyrelivet.

§ 3 Vernereglar

For naturreservatet gjeld følgjande reglar:

1. All vegetasjon, medrekna daude buskar og tre, er freda mot skade og øydelegging. Det er forbode å fjerne planter eller plantedelar frå reservatet. Nye planteartar må ikkje førast inn. Planting eller såing av tre er ikkje tillate.
2. Alt dyrelivet, medrekna reirplassar og hiområde, er freda mot skade og øydelegging. Nye dyrearter må ikkje førast inn.
3. Det må ikkje setjast i verk tiltak som kan endre naturmiljøet, som t.d. oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, parkering av campingvogner, brakker o. l., opplag av båtar, framføring av lufleidningar og kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering og anna form for tørlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller tilførsel av konsentrert forureining, tømning av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske plantevern- eller skadedyrmiddel. Forsøpling er forbode. Opplistinga er ikkje fullstendig.
4. Motorisert ferdsel på land og på vatn er forbode, medrekna start og landing med luftfartøy.
5. Bruk av naturreservatet til telteirar, idrettsarrangement eller andre større arrangement er forbode.
6. Bruk av sykkel, hest og kjerre og riding utanom eksisterande vegar er forbode.
7. Direktoratet for naturforvaltning kan av omsyn til formålet med fredinga ved forskrift forby eller regulere ferdsla i heile eller delar av naturreservatet.

§ 4 Generelle unntak

Reglane i § 3 er ikkje til hinder for :

1. Gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak som gjeld ambulanse, politi, brannvern, redning og oppsyn, samt gjennomføring av skjøtsel og forvaltning som er bestemt av forvaltningsstyresmakta. Motorferdsel i samband med øving krev særskilt løyve.
2. Drift og vedlikehald av anlegg for Kystverket og det kommunale havnevesenet, og ferdsel i sambande med dette.

Reglane i § 3 unntatt nr. 4 er ikkje til hinder for:

3. Vedlikehald av faste innretningar og stigar som er i bruk på fredingstidspunktet.
4. Sanking av hasselnøtter, bær og matsopp.
5. Jakt.
6. Fiske.
7. Beiting på dagens nivå. Direktoratet for naturforvaltning kan av omsyn til verneformålet ved forskrift regulere beitetrykket i heile eller delar av reservatet.

§ 5 Eventuelle unntak etter søknad

Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gje løyve til:

1. Naudsynt motorferdsel i samband med aktivitetar nemnde i § 4 nr. 3 og 5 og § 5 nr. 2.
2. Hogst av ved til eige bruk.
3. Beiting utover dagens nivå.
4. Restaurering av stig fram til kulturminnet på Hyskjet og rydding av gjengrodd gamal rås.
5. Avgrensning av bruk av naturreservatet som angitt i § 3 nr. 5.
6. Oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg, og tilbygg til eksisterande anlegg for Kystverket og det kommunale havnevesenet.
7. Etablering av enkle landfester for båter og fiskeredskaper.

§ 6 Generelle dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyresmakta kan gjere unntak frå forskrifta når formålet med fredinga krev det, eller for vitskaplege undersøkingar, arbeider av vesentleg verdi for samfunnet, og i spesielle tilfelle, dersom det ikkje strir mot formålet med fredinga.

§ 7 Forvaltningsplan

Forvaltningsstyresmakta, eller den forvaltningsstyresmakta gjev fullmakt, kan gjennomføre skjøtselstiltak for å fremje formålet med fredinga. Det kan lagast forvaltningsplan som kan innehalde nærare retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 8 Forvaltningsmynde

Direktoratet for naturforvaltning fastset kven som skal ha forvaltningsmynde etter denne forskrifta.

§ 9 Iverksetjing

Denne forskrifta trer i kraft straks.

